

Bevaringsværdig? Opret "Bygningskulturelle Råd", der skal sikre et samarbejde mellem kommuner, museer og stat!

DEBAT

Af Karen Margrethe Olsen, afgående formand for Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur

Kulturmiljøer er værdifulde helheder, som giver os gode oplevelser, hvad enten vi bor, arbejder, køber ind eller er på besøg i et. Kulturmiljøerne bidrager med deres særlige historie, arkitektur, æstetik og natur til attraktive rammer for vores hverdag og øger vores livskvalitet.

I 52 kommuner er der udpeget 2.100 kulturmiljøer. Til eksempel er der i Vordingborg Kommune udpeget i alt 70 kulturmiljøer. Alle er de udpeget ved hjælp af den såkaldte SAK-model. Det samlede antal udpegede kulturmiljøer er ifølge Per Grau Møller m.fl. i By & Land nr. 132 i alt 3.824. Hovedvægten ligger på udpegninger fra før 1945. Af velfærdssamfundets kulturmiljøer er der kun 128.

Det er kommunernes opgave at registrere og tage vare på såvel kulturmiljøerne som de bevaringsværdige bygninger. Vi kan imidlertid konstatere, at situationen og indsatsen er meget forskellig fra kommune til kommune. Der er ikke en fælles metode og praksis i kommunerne for, hvordan arbejdet med udpegning af kulturmiljøer skal foregå, og opfølgningen på udpegningerne er mangelfuld.

Heller ikke omkring udpegning af bevaringsværdige bygninger er der en ensartet registreringsmetode – ej heller et velfungerende nationalt register. De fleste kommuner har opgivet at bruge FBB databasen, simpelthen fordi den er utidssvarende og alt for tidskrævende. I flere tilfælde har kommuner etableret deres egen praksis.

Bybillede fra Ringkøbing.

Det er kritisabelt, at dette arbejde igennem mange år har været en kastebold mellem to ministerier, nemlig Kulturministeriet og Indenrigs- og Boligministeriet (tidligere Erhvervsministeriet) og dermed faldet mellem to stole.

Det er derfor altafgørende, at kulturministeren sammen med bolig- og indenrigsministeren finder ud af, hvem der er ansvarlig for dette område og derefter påtager sig

- 1) opgaven med at etablere en landsdækkende, velfungerende database for bevaringsværdige bygninger med høj bevaringsværdi og
- 2) at etablere en fælles metode for udpegning af kulturmiljøer.

I Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur (By og Land Danmark) har vi i 2020 opgjort antallet af de bevaringsværdige bygninger til 149.000. Det er bygninger i SAVE 1-4 optaget i enten en lokalplan eller kommuneplan.

Udfordringen er derfor, hvordan vi sikrer, at kommunerne med medlemmerne af kommunalbestyrelserne i spidsen i tilstrækkeligt omfang iværksætter konkrete handlinger, som sikrer, at helheden i kulturmiljøerne og de bevaringsværdige bygninger bevares.

Bygningsbevaring skal være en kommunal kerneydelse

I By og Land Danmark mener vi derfor, at ændringer i såvel lovgivningen som i kommunernes rolle i bygningsbevaring er nødvendige. Kommunerne skal forpligtes til og støttes i at iværksætte konkrete handlinger, der sikrer, at de bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer bevares. Bygningsbevaring skal være en kommunal kerneydelse på linje med andre lovpligtige ydelser som f.eks. veje, skole-, ældre- og socialområdet.

Vi foreslår derfor at indføre et selvstændigt kapitel i planloven om bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer; se boks herunder.

Vi foreslår desuden, at der indføres et "armslængde-princip" i forhold til kommunernes beslutninger om kulturmiljøer og bygningsbevaring. Det skal sikre, at beslutninger om væsentlige ændringer i kulturmiljøer eller nedrivninger af bevaringsværdige bygninger med høj bevaringsværdi underkastes en uafhængig, faglig vurdering.

Vi foreslår derfor, at der oprettes otte (8) "Bygningskulturelle Råd" dækkende: København og Frederiksberg, Sjælland, Lolland og Falster, Bornholm, Fyn, Nordjylland, Midtjylland og Sønderjylland. Rådene skal sikre et samarbejde mellem kommunen, museer og stat, således at bevaringsindsatsen sker på et oplyst og fagligt opdateret grundlag.

Rådene får samtidig til opgave at sikre:

- ✓ At kommunerne lever op til deres forpligtigelser til at udpege kulturmiljøer og at disse følges op af bevarende lokalplaner.
- ✓ At kommunerne lever op til deres forpligtigelser til registrering og opdatering af tidligere registreringer.
- ✓ Beslutninger om nybyggeri og nedrivninger i de historiske bydele og kulturmiljøer kan ikke iværksættes uden rådets godkendelse.
- ✓ Dispensationer fra de kommunalt vedtagne, bevarende lokalplaner forelægges rådet til udtalelse på baggrund af kommunens indstilling.

Sagsbehandling i de Bygningskulturelle Råd forestås af Slots- og Kulturstyrelsen (SLKS), der således må tilføres de nødvendige ressourcer. Rådene har hver 5 medlemmer, der repræsenterer en historisk, arkitektonisk, landskabs-, plan- og håndværksmæssig faglig indsigt. Medlemmerne udpeges af SLKS for en 4-årig periode og honoreres af SLKS.

I den enkelte kommune udpeges en repræsentant for kommunen og en lokalhistoriker. Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur udpeger ligeledes en lokal repræsentant. Disse deltager i møder og afgørelser på lokalt niveau. Disse 3 medlemmer modtager omkostningsgodtgørelse.

Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur foreslår følgende ændringer til planloven:

Bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer:

- §§: For at sikre de bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer skal kommunerne
- Stk. 1 Foranstalte og regelmæssigt opdatere en registrering af kommunens bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer.
 - Stk. 2 Tilvejebringe rammer for indholdet af lokalplaner, der sikrer en beskyttelse af de registrerede og bevaringsværdige bygninger enten i form af bevarende lokalplaner eller tema-lokalplaner.
 - Stk. 3 Udpege og afgrænse de bevaringsværdige og historiske bykerner og fastlægge retningslinjer for lokalplanlægningen til beskyttelse af disse kulturmiljøer i kommuneplanen.